

N:o 44.

Af herr **P. Pehrsson** i Österby, *om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af en statens arbetsförmidlingsanstalt till tjänst för utomlands bosatta svenskar.*

Nationens största rikedom är folket, dess arbetskraft och utvecklingsduglighet. Denna sanning, som så ofta upprepats, har icke desto mindre svårt att tränga sig fram till den hedersplats, den borde intaga i vårt nationella medvetande och gärning. Genom det sista halfseklets oerhörda emigration har Sveriges lifsblod förrunnit som ur öppnade pulsådor, en åderlätning, som vi icke ha krafter att längre tåla. Efter att man i en mansålder hade lugnt sett därpå eller åtminstone föga annat gjort än klagat däröfver, väcktes vid 1904 års riksdag af herrar E. Beckman och C. J. Jakobsson i Karlshult motioner i syfte att få till stånd en utredning af orsakerna till emigrationen och därmed också söka råda bot för skadan. Den utredning, som Riksdagen med anledning däraf beslöt begära, och hvilken ännu hvilar i Kungl. Maj:ts hand, afsåg att finna utvägar att sätta en damm mot utvandringen.

Enligt uppgifter från olika håll torde man för närvarande kunna räkna inemot en million, som genom härstamning och språk tillhöra den svenska nationaliteten, men hvilka genom sin utflyttning från Sverige nu tillföra frammande folk ett betydande tillskott utaf intellektuell och materiell kraft. Huru mycken heder de än göra det gamla fäderneslandet genom sin insats i det nyas utveckling, kan man dock icke annat än med vemod tänka på den förlust, som därigenom drabbar Sverige, som så väl behöfver alla sina barn.

Att finna medel att hämma denna kraftsförspillning är en lifsfråga för landet. Men inför den redan skedda nationella förlusten må man därför icke stanna såsom inför ett beklagligt men ohjälpligt faktum.

Det vore jämväl en betydande nationell uppgift att söka draga tillbaka en del af de redan för Sverige förlorade.

Det vore för landet själft en stor förmån, i första hand ur national-ekonomisk synpunkt. Hvarje svensk på främmande botten representerar genom sin uppfostran och sin arbetskraft ett icke ringa penningvärde. Både kapital och ränta äro för Sverige förlorade. Kunde vi återförvärfva en del af dessa landets forna söner, gjorde vi en betydande vinst. De flesta skulle komma åter med stegradt kapitalvärde. Jag afser därmed icke närmast de besparingar, som ju många skulle medföra, utan på deras utomlands ofta i hård kamp för utkomsten förvärfvade grundliga kännedom om utländska förhållanden, uppfinningar, arbetsmetoder och uppslag på olika arbetsområden. Lika mattande som emigrationens ström verkar på landet, lika stärkande skulle en sådan immigration verka på vårt ekonomiska framåtskridande. Folk, arbetsledare och arbetare, med vidgad synvidd i allmänhet och icke minst för arbetsförhållandena inom industrien, skulle därigenom tillföras vårt näringslif. Den sunda värdering af kroppsarbetet och kroppsarbetaren, förmågan att ställa kraf på sig själf och det egna initiativet, att taga vara på intelligens och duglighet inom arbetarnes leder, som utmärker särskildt amerikanska arbetsförhållanden, kunde på den vägen komma oss till godo. Något af denna företagsamhet, arbetsifver och energi skulle därigenom inympas i den svenska stammen.

Och en sådan syrsättning af blodet är, under allt erkännande af de sista årens betydande uppsving, just hvad vi nu behöfva.

Sverige utsänder årligen skaror af stipendiater i olika verksamhetsgrenar för att studera utländska förhållanden. Det sker helt visst till båt-nad för samhällsutvecklingen. Men klart är, att stipendiaternas nyförvärfvade kunskaper, vunna genom några månaders studier, icke kunna i praktiskt värde jämföras med den erfarenhet och praktiska duglighet, som utomlands anställda landsmän förvärfvat genom mångårigt arbete i motsvarande bransch, helst som ju dessa i regeln äro folk med icke ringa ihärdighet och energi, som behöfs för att, ehuru främlingar, taga sig fram i den därute hårdare konkurrensen.

Komme så därtill, att en sådan immigration skulle gifva oss ett icke föraktligt tillskott af ett fosterlandsälskande folkelement, som skulle verka befruktande på många olika sidor af folkets lif. Lifvet utomlands, där man måste starkt häfda sin svenskhet för att bevара den, väcker ofta till lifs en stark kärlek till »det gamla landet».

För Sverige är det ett viktigt intresse att återvinna så många som möjligt af sina landsflyktiga söner och inom våra gränser taga deras kraf-ter i anspråk till landets gagn. En sådan önskan skulle helt visst också

mötas af stora sympatier från utomlandssvenskarnes sida. Det finnes nycken hemlängtan öfverallt i de svenska kolonierna.

Det skulle för många medföra en helt annan arbetsglädje, om de finge tjäna sitt eget land. Man hör också ofta uttalas af landsmän utrikes, att de gärna vilja vända åter till fosterjorden, men svårigheterna att vinna anställning hemma synas dem ööfvervinneliga. De tillfällen, som finnas här att få anställning i deras respektive yrken, känna de icke, och själfva äro de okända. Mången har bildat familj och kan af hänsyn därtill icke återvända utan att på förhand få sådana ekonomiska villkor erbjudna, att familjens uppehälle betryggas. Bland dem, som så tänka, finnas representeranter för olika arbetsområden, ingenjörer, arkitekter, banktjänstemän, köpmän, handtverkare och industriarbetare, sjöfarande o. s. v.

Å andra sidan må här påpekas, att vi ofta ha alldeles direkt användning här hemma för i utländska arbetsförhållanden kunnigt folk. Ofta införskrifvas, särskildt vid startandet af nya företag, utläningar, och deras kunskap och erfarenhet måste mången gång betalas till öfverpris. I många, kanske de flesta fall skulle utan tvifvel utomlands anställda svenskar kunna erhållas med fullt ut samma kompetens och utan större anspråk. Därvid skulle dessutom vinnas, att de språkliga svårigheterna vid arbetets ledning undginges.

En alldeles särskild kategori bilda de många, särskildt i Amerika, som härstamma från den jordbrukande befolkningen och som emigrerat i känsla af att de ville skaffa sig en egen jordbit att slå sig ned på. Amerikas jord är i regel hvarken mera gifvande eller, om man undantager yttersta gränstrakterna, numera billigare än Sveriges, och mången skulle med glädje begagna sig af möjligheten att få ett eget hemman eller nybygge här i hemlandet med det lilla kapital, han med sitt arbete kunnat hopspara, som grundplåt. Men de äga inga förbindelser hemma, hvarigenom de kunde förhjälpas därtill, och känna intet till de möjligheter, som på sista tiden uppstått här.

Af allt detta, som i det föregående vidrörts, framväxer ett manande kraf, att något må göras från svenskt håll för att återvinna utomlandssvenskarne åt Sverige.

Vägen därtill är naturligen i första hand att genom ett rikare ekonomiskt lif så goda förvärfsvillkor uppstå, att förhållandena hemma gifva möjlighet för dugande kraft att slå sig fram här lika godt som annorstädes, men till detta måls nående behöfva vi också utlandets svenskar till hjälp.

Redan nu skulle vi säkerligen kunna tillföra vårt land en icke obetydlig mängd lefvande kraft af svenskt ursprung genom en *statens arbets-*

förmedlingsanstalt, som fyllde samma uppgift gentemot i utlandet anställda svenskar, som de nu af staten understödda kommunala arbetsförmedlingsanstalterna göra inom landet. Denna tanke framkastades också i nyss nämnda motioner, men vann icke utskottets tillstyrkande och synes icke innefattas i den år 1904 begärda utredningen.

Denna anstalt synes mig lämpligast böra ställas under utrikesdepartementets handelsafdelning. De svenska konsulerna utomlands äro naturliga organer för en sådan verksamhet, liksom de svenska handelskamrarne, där sådana finnas utomlands, kunde lämna sitt bidrag till uppgiftens lösning. I konsulernas instruktion borde då ingå, att de skulle, såsom också mångestädes sker, en hvar i sitt distrikt ha till uppgift att arbeta för att samhörighetskänslan med fäderneslandet icke förlorades utan stärktes, och att svenskheten hölles uppe ibland där bosatta svenskar. De skulle också söka få kännedom om de svenskar, som där hade anställning, om deras förstudier, kunskaper och arbetsduglighet samt deras villighet att mottaga anställning i hemlandet.

Konsulerna skulle meddela uppgifter i denna sak till anstalten, som å sin sida skulle på lämpligt sätt ställa sig i förbindelse med olika svenska organisationer, såsom de kommunala arbetsförmedlingsanstalterna, exportföreningen, arbetsgifvareföreningar, köpmannaföreningar, egnahemsföreningar, hushållningsällskapens utskott för egna hem o. s. v.

För Amerika, där ju det öfvervägande antalet utvandrade svenskar bor, och måhända äfven på större orter i Europa, borde verksamheten sträckas vidare — och detta är kanske det allra viktigaste — genom upprättande af kontor och filialer t. ex. i Nevyork och Chicago, som skulle på samma gång göra tjänst som upplysningsbyråer och drifva ett intensivt upplysningsarbete rörande hemlandets förhållanden ibland de svenska emigranterna därstädes. Högst underliga föreställningar om svenska förhållanden torde råda ibland stora skaror af dessa. Många ha emigrerat ifrån efterblifna trakter i landet och aldrig sett de större förhållanden, som dock *kunna* presteras äfven här och där hos oss här hemma, ha så kommit midt in i Amerikas sjudande lif och följt utvecklingen därstädes, men veta om Sverige och de senaste årens utveckling här föga eller intet. Innerst äro de likväl med de starkaste band bundna vid fäderneslandet, och mången kunde endast behöfva en impuls för att vända åter.

Dessa föreslagna kontor ute i världen midt ibland dem, som skola sökas tillbaka, borde för näendet af det åsyftade resultatet skötas af dugligt folk från Sverige, som icke äro bundna af intressen i det främmande landet, som mer eller mindre kunna verka hämmande på deras uppgift.

Och hela denna institution borde så anläggas, att den blir en modern

praktisk inrättning, som icke bindes och insnöres i allehanda hämmande byråkratiska former, ty här, om någonsin, bör initiativkraft, företagsamhet och af de skilda förhållandena framkalladt klokt och praktiskt tillväga-gående ha öppet rum.

Här ofvan har hänsyn tagits endast till sådana, som äro i de om-ständigheter, att de själfva kunna bekosta sin hemresa. Om och i hvad mån det ligger i statens intresse att ingripa för att lämna reshjälp åt sådana arbetsföra, välfrejdade personer, som stå utan tillgångar, må en vidare utredning af frågan utvisa.

Huru denna institution skulle utvecklas för att gagna svenskarne utomlands och Sverige, torde blifva en uppgift, som under arbetets fort-gång visar sig tydligt nog. Rika möjligheter att tillvarataga nationellt kulturella intressen, som eljest icke hos oss direkt anses falla under beskick-ningars och konsulats uppgift, skola icke fattas för vaken blick och rask handlingskraft.

Ett land sådant som Tyskland har icke råd att förlora sina söner. Det gör allt för att behålla dem inom tyskt kulturområde, och resultaten äro mycket gynnsamma. Vi ha ännu mindre råd att förlora något af den stam, som bär upp svenskt språk och nationalitet. Vi behöfva i stället med all makt arbeta på en konsolidering af den svenska odlingens alla krafter.

För det enskilda initiativet blefve inrättandet af en sådan anstalt som den nu föreslagna alltför kostsam och för litet direkt inkomstbringande. Staten ensam har bärkraft att upptaga denna fråga och medel att föra den fram. Och då, såvidt jag kan se, ett verkligt statsintresse af betyden-het här föreligger, tillåter jag mig hemställa,

att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta ut-arbeta och för Riksdagen framlägga förslag om inrät-tandet af en statens arbetsförmedlingsanstalt till tjänst för utomlands bosatta svenskar.

Stockholm den 22 januari 1907.

Per Pehrsson.